

1998. aasta 16. jaanuaril Valges Majas toimunud tseremoonial allkirjastasid Ameerika Ühendriikide, Leedu, Läti ja Eesti presidendid USA-Balti partnerlusharta. Tähistades harta 10. aastapäeva, meenutame me seda dokumenti ajaloolise poliitilise teetähisena meie riikide suhetes.

Harta abil lõime koostööraamistiku, mis on aidanud kaasa meie strateegilise eesmärgi saavutamisele, milleks on NATO liikmelisusest tulenev stabiilsus ja julgeolek. Harta edendas oluliselt USA-Balti koostööd nii poliitika, julgeoleku kui majanduse vallas.

USA ja Balti riikide vahel 1922. aastast toimivad katkematud ja ühiste väärtustele rajanevad partnerlussuhted on Balti riikide sõltumatuse pärisosaks. Harta oli jätkuks Balti riikide vägivallaga Nõukogude Liitu inkorporeerimise mittetunnustamisele USA poolt, samuti toetas see nii poliitiliselt kui praktiliselt meie riikide iseseisvuse taastamist.

Harta tõi esile ka Ameerika ja Euroopa tõeliste, sügavate ning püsivate suhete moraalsed ja strateegilised imperatiivid, muutes Balti riigid osaks asendamatu transatlantilisest sidemest, mis jääb alatiseks Euroopa julgeoleku ja stabiilsuse tuumaks. See stabiilsus aitas kaasa Balti riikide muutumisele Euroopa Liidu kiiremini kasvavateks majandusteks, kus üheks olulisemaks investoriks on jätkuvalt USA. Me loodame, et viisavabaduse programmi laiendamine Ameerika Ühendriikide järeleproovitud sõpradele Euroopas edendab meie riikide vahelist tänapäevase partnerluse vaimu veelgi ja aitab ellu viia transatlantilise liidu visiooni.

USA-Balti harta põhieesmärgid saavutati 2004. aastal, mil Balti riigid liitusid NATOga ning seejärel ka Euroopa Liiduga. Vaatamata sellele elab USA-Balti harta vaim edasi meie nelja riigi rahvaste pühendumises vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja vabaturumajanduse ühiste põhimõtetele, samuti meie jätkuvas toetuses NATO ja USA juhitud koalitsiooni tegevusele ja ülesehituslikele jõupingutustele Afganistanis, Iraagis ja Balkani riikides.

Harta innustab ja kohustab meid jätkuvalt aitama ning toetama neid, kes on valinud oma teeks demokraatliku ümbersünni ja euroatlantilise integratsiooni. Seda kohustust meeles pidades toetame me Ukrainat, Gruusiat, Moldovat ja teisi uusi demokraatiad nii nende reformides kui ka püüdlustes liikmelisuse poole läänemaailma demokraatliku kogukonna võtmeinstitutionides. NATO ajalooline tippkohtumine Riias annab samuti tunnistust meie kontinendil aset leidnud pöördelistest muutustest.

Me oleme uhked selle üle, et USA-Balti harta on olnud eeskujuks analoogse USA-Aadria partnerlussideme loomisel. Samuti näeme me heameelega Albaania, Horvaatia ja Makedoonia reformide jätkumist, lootes neid riike peatselt näha NATO liikmetena. Loodetavasti võib harta olla eeskujuks ka USA-Musta mere riikide partnerlussuhete sõlmimisel, nagu ka muude piirkondlike koosluste puhul, saavutades seeläbi meie tervikliku ja vaba Euroopa jagatud visiooni ellurakendamise.

Toomas Hendrik Ilves, Valdis Zatlers, Valdas Adamkus